

SK GN

Theatercollectief SKaGeN

Het Gezin Van Paemel

PERSMAP

© Wendy Marijnissen

INHOUD

1	Korte projectbeschrijving	pagina 3
2	Over SKaGeN	pagina 4
3	Cast & Crew	pagina 5
4	Speellijst	pagina 6
5	PODCAST & Dramaturgisch gesprek met de maker, Björn Rzoska in gesprek met Valentijn Dhaenens (Deze uitgeschreven podcast is vrij te gebruiken)	pagina 8
6	Persfoto's (vrij te gebruiken)	pagina 19
7	Curricula medewerkers	pagina 20
8	Info & Contact	pagina 21

Alle tekst- en fotomateriaal uit deze persmap is vrij te gebruiken voor informatieve en promotionele doeleinden. Gelieve steeds de © te vermelden.

1 KORTE PROJECTBESCHRIJVING

Wirken moet ne mensch en ni lieglupe. Akkerdje.

Herontdek deze parel uit de Vlaamse theaterliteratuur en kijk naar het Vlaanderen van vandaag. Waar nog steeds gewerkt, geïntegreerd en geassimileerd moet worden. Waar klassen en gemeenschappen nog altijd niet elkaars taal spreken. Waar families uit elkaar worden gereten en jong en oud, arm en rijk, met getrokken messen tegenover elkaar staan over grond en geloof. Waar economische migratie nog steeds een noodzaak is. En onderdrukking door de 1% leidt tot verhitte strijd: 'Het gezin Van Paemel' in een wereld in verandering, toen -1903- en nu.

Valentijn Dhaenens reisde de afgelopen 12 jaar voor SKaGeN de wereld rond met de succesmonologen 'DegrotemonD', 'DeKleineOorlog' en 'Onbezongen'. In 'DeKleineOorlog' ontdebelt Dhaenens zich via schermen en gaat hij in dialoog met zijn 7 alter-ego's.

In 'Het gezin Van Paemel' gaat Dhaenens hierin nog een stapje verder. In elk van de vier bedrijven speelt hij een ander cruciaal personage live. De talrijke antagonisten, ook vertolkt door Dhaenens zelf, zijn digitaal aanwezig.

Voor wie er nog aan twijfelde, 'Het gezin Van Paemel' is géén monoloog, maar een proeve van creativiteit en bravoure. Daarnaast levert Dhaenens doorheen deze encenering een gevecht met demonen uit ons aller verleden. Hij voert een intensief gesprek met zijn erfgoed dat tevens het erfgoed van Vlaanderen is.

HET GEZIN VAN PAEMEL is een samenwerking tussen SKaGeN, DE Studio / Villanella en PerPodium

2 OVER SKAGEN

SKaGeN is een theatercollectief uit Antwerpen en is gevestigd in de gebouwen van De Studio. Het avontuurlijke gezelschap is opgericht in 2000 en bestaat uit leden van het Antwerpse conservatorium, het toenmalige Toneel Dora van der Groen.

SKaGeN is synoniem voor de zoektocht naar vernieuwende presentatievormen. Het gezelschap heeft een voorliefde voor technologisch experiment. Het Gezin van Paemel past in deze traditie, net als Bigmouth en de populaire reeks WatchApp, in de SKGN App.

Het gezelschap toert door Vlaanderen en de wereld. Het maakt theater over vandaag voor mensen van vandaag. Actuele romans, films en documentaires zijn dikwijls de aanleiding voor een productie. Het Gezin van Paemel is een zeldzame uitzondering op die regel. SKaGeN houdt ook van uitdagende locatieprojecten voor het grote publiek: "Hector Mann", "Zeestuk", "Today I Kill You' (...) bespeelde de grote stadsfestivals van Antwerpen, Hasselt, Oostende...

Sinds 15 jaar onderhoudt het gezelschap een internationaal netwerk, waar het op regelmatige basis Engelstalige en Franstalige versies van Vlaamse premières presenteert. SKaGeN speelde honderden voorstellingen in 22 landen wereldwijd.

3 CAST EN CREW

Spel en concept:	Valentijn Dhaenens
Tekst:	Cyriel Buysse
Techniek, filmopname & montage:	Jeroen Wuyts
Technische assistentie en bruitage:	Nils Janssens
Muziek:	Sara Salvérius
Kostuum:	Barbara De Laere, Charlotte Goethals & Charlotte Willems
Grimme:	Anaïs Wagner
Regie-assistentie:	Tineke De Meyer
Stage:	Charlotte Gobin
Productie:	SKaGeN & De Studio
Zakelijke leiding & coördinatie:	Korneel Hamers
Met de steun van:	De Vlaamse Gemeenschap, PerPodium, Tax Shelter & De Studio

4 SPEELLIJST

do	09/09/2021 - 20u00	PASS festival op locatie in de Hoeveslagerij Rooigemvallei Kruishoutem
vr	10/09/2021 - 20u00	<u>PASS festival op locatie in de Hoeveslagerij Rooigemvallei Kruishoutem</u>
za	11/09/2021 - 20u30	<u>PASS festival op locatie in de Hoeveslagerij Rooigemvallei Kruishoutem</u>
do	23/09/2021 - 20u00	<u>CC Wommel, De Zandloper</u>
vr	24/09/2021	<u>Cultuurhuis De Leest Izegem</u>
wo	29/09/2021 - 20u00	<u>CC Brugge Stadsschouwburg</u>
vr	01/10/2021	CC Jan Tervaert Hamme
vr	01/10/2021 - 13.30	CC Jan Tervaert Hamme
za	02/10/2021	<u>CC De Ververij Ronse</u>
wo	06/10/2021	<u>CC De Werf Aalst</u>
vr	08/10/2021 - 20u00	<u>CC Bree, De Zeepziederij</u>
za	09/10/2021	<u>CC Het Spoor Harelbeke</u>
wo	13/10/2021 - 20u00	<u>CC De Plomblom Ninove</u>
vr	15/10/2021 - 20u00	<u>CC Den Blank Overijse</u>
do	21/10/2021 - 13.30	<u>CC Belgica Dendermonde</u>
do	21/10/2021	<u>CC Belgica Dendermonde</u>
vr	22/10/2021	<u>CC Zwaneberg Heist-op-den-Berg</u>
za	23/10/2021 - 20u00	<u>CC Gildhof Tielt (Malpertuis)</u>
wo	27/10/2021	<u>CC De Branding Middelkerke</u>
do	28/10/2021	<u>CC de Brouckere Torhout</u>
za	30/10/2021 - 20u00	<u>CC Wevelgem</u>
zo	14/11/2021 - 20.00	<u>Bourla Schouwburg</u>
wo	12/01/2022 - 20u00	<u>DEStudio Antwerpen</u>
do	13/01/2022 - 20u00	<u>DEStudio Antwerpen</u>

vr	14/01/2022	<u>DEStudio Antwerpen</u>
za	15/01/2022	<u>DEStudio Antwerpen</u>
do	20/01/2022 - 20u00	Stadsschouwburg Mechelen
za	05/02/2022	<u>NTGent</u>
vr	11/02/2022 - 20u00	<u>CC Westrand Dilbeek</u>
do	24/02/2022 - 20u00	<u>CC De Spil Roeselare</u>
wo	09/03/2022 - 20u00	<u>CC Schoten</u>
di	15/03/2022 - 20u00	<u>KVS Brussel</u>
wo	23/03/2022	<u>30CC Leuven</u>
vr	01/04/2022	<u>CC Hasselt</u>

5 GESPREK MET DE MAKER (Engels, rechtenvrij)

Wij raden u aan om de podcast-versie van dit interview te beluisteren.

<https://soundcloud.com/theatercollectief-skagen/podcast-het-gezin-van-paemel-dramaturgisch-interview>

De inhoud is rechtenvrij. Indien u tekstfragmenten wenst te gebruiken, vindt u die hieronder. Dit document is een neerslag van de PODCAST waarin Valentijn Dhaenens en Björn Rzoska in gesprek gaan over de thema's over Het Gezin van Paemel vandaag, Vlaamse identiteit, afkomst, canon, generatieconflict, bezit en (onzichtbare) armoede.

Björn Rzoska:
Valentijn, waarom dit stuk?

Valentijn Dhaenens:

Er zijn twee redenen waarom dit stuk al een tijdje meegaat.

Enerzijds; ik speel redelijk veel in het buitenland de laatste 8 jaar. Dan kom je op veel plekken en dan hoor je vaak 'De Belgen doen het goed he in het buitenland, de podiumkunsten.' In Canada, in de UK vragen ze dan vaak: wat zit er in de Belgische wateren, dat er zo veel – ook dans – heel populair is in het buitenland? Steeds meer gezelschappen die daar spelen. Vaak kom ik dan een beetje op een rare conclusie, omdat wij geen Shakespear of Molière hebben waar veel mensen zich op richten, om die klassieken levend te houden. Misschien dat we ons daardoor meer proberen te onderscheiden met vernieuwing, met nieuwe vormen uit te zoeken. We staan ook in het buitenland vaak bekend omdat we vernieuwend theater brengen, 'avant garde' noemen ze het vaak, terwijl het hier al heel gewoon is. Dat is het ene ding.

Het andere is zowat de opgang en het gesprek over onze canon. Wat is dat nu precies? Ons Vlaams erfgoed... En dan kom je bij zo'n boerenstuk uit als het cliché. Is dit dan wat we willen, is dit dan het Vlaanderen waar wij vandaan komen, waar we trots op moeten zijn? Is Cyriel Buysen onze Shakespear? Ik heb daar een soort fascinatie voor, zowel als een verdorven-lucht-achtige sfeer bij. Als ik zo die boerenstukken lees. Ik heb ook andere... 'Tantes' is eigenlijk een heel mooi boek van Cyriel Buysse. 'Vaderlands Glorie', Timmermans,...

Ik heb daar een fascinatie voor omdat... als ik aan mijn grootouders denk, die zitten daar ergens nog tussen die twee werelden. Een bepaalde ijver om te werken en een bepaald schuldgevoel dat vaak in die stukken zit, hoe er met familie wordt omgegaan... Wat ik via mijn grootouders nog herken in die stukken. En dan voel ik toch: we komen ergens vandaan. Ook als je vaak in het buitenland speelt, voel je dat er andere nuances zijn, mensen lachen met andere dingen. Er is dan toch iets van onze identiteit, wat ons hier tot Vlaming maakt. Ik vind dat heel moeilijk om dat uit te spreken. Ik heb dat ook lang ontkend: "We zijn gewoon Europeaan, we zijn van de wereld, we kunnen met iedereen om".

Binnen SkaGeN gaat dat stuk al aan zevental jaar mee...

'Als wij nu eens met onze creativiteit en onze 'baldadigheid' – al is dat de laatste jaren er misschien een beetje af – zo'n oud boerenstuk aanpakken? Dat gaat dan van het ene dossier naar het volgende, komen er weer andere dringende projecten, dus dat is wat blijven aanslepen. Nu was het punt gekomen dat we het zouden doen.

Mijn idee was ook: we moeten het naturalistisch aanpakken. Niet zoals we altijd alles actualiseren, wat belangrijk is, maar ik dacht laat ons dat nu eens niet doen en zien: wat is de historische betekenis hiervan? Hoe voelt dat als mensen van nu daar in die taal zoals het toen is geschreven, proberen te spelen. Zoals een Brit een Shakespeare willen doen zoals hij het geschreven heeft, en veel Fransen Molière... Je kan daarnaar

gaan kijken, dat is niet altijd gemakkelijk, maar soms interessant om dat nog eens te zien, hoe Fransen met hun Molière omgaan. Laat ons ook eens zien of onze heilige Buysse zo heilig is. En overleven we dat als we daar met een traditionele manier mee omgaan. Enfin, traditioneel is misschien fout, want ik ben natuurlijk van nu. Maar het leek me spannend om niet meteen te gaan zoeken... 'we gaan ze in rubberen botten steken, die boeren Van Paemel en we gaan ze naar een industriële veehouderij brengen...' – dat leek mij voor dit stuk niet zo interessant. We gingen het met 13 acteurs spelen. Terwijl, normaal een acteur verschillende rollen speelt, gewoon om het economisch haalbaar te houden. Het leek me goed om dat deze keer niet te doen.

De tournee was best goed verkocht, er was best veel interesse voor. Daar had ik wat schrik voor, maar blijktbaar zijn er toch veel CC's die dat graag nog eens willen meemaken, Het Gezin Van Paemel.

Toen kwam Corona, en had ik al snel het idee: als ik het nu eens alleen doe.

Dat is natuurlijk een moeilijke beweging, maar dat was de enige manier om dit stuk toch nog gaande te houden. Omdat het dan behapbaar werd. Hoewel we het nu straks nog niet kunnen spelen. Maar toen we dit beslisten, leek ons de slaagkans groot dat we dit dan toch nog op tournee zouden kunnen sturen. Die uitkoopsom is dan ook veel lager, dan wanneer we met 13 personen op tournee gaan. Dat kost dan heel veel en dat risico konden CC's niet lopen, misschien kunnen we maar 30 man in de zaal zetten tegen dan....

Dus het was enerzijds een praktische reden, maar ik werd ook heel wild van verlangen om dat alleen te doen. En dat heeft te maken met het personage van vader Van Paemel. Die zit eigenlijk vast en vecht. Hij vindt familie heel belangrijk maar voelt zich verraden door die familie, door de kerk. Hij wordt uitgebuit door de landeigenaars waar hij van pacht. En ik dacht: als die boer Van Paemel door dezelfde acteur wordt gespeeld als al die mensen die hem belagen, die hem het leven lastig maken...

Op het einde maakt boer Van Paemel een soort beweging, dat hij zijn zoon die gevlucht is naar Amerika, die gedeserteerd heeft, hij vergeeft die. Hij krijgt zichzelf zo ver om in zijn koppigheid, hem een beetje te vergeven. Dat zijn drie zinnen, *that's it*, voor de rest zit hij alleen maar te klagen. Ik dacht, dat gaat iets bijzonders zijn, al die personages gespeeld door dezelfde acteur, die dan uiteindelijk ook zichzelf eigenlijk vergeeft. Een soort katholiek ding, bijna. Eén persoon die al die factoren van dat Vlaanderen van toen toont, ik zag daar ineens een meerwaarde in.

Dat is waar we nu staan. Het is natuurlijk een gok, maar waar ik nog steeds enthousiast over ben, nog steeds wild van word, soms ontroerd door geraak, op momenten dat ik even vergeet dat ik zelf de moeder speel en de vader, en dat ik ze zie ruziemaken... Je ziet eigenlijk één persoon die ruzie maakt met zichzelf.

Björn Rzoska:

Je zei dat je een stuk de wereld van je grootouders herkent. Wat is je komaf, kom je van een boerenfamilie ?

Valentijn Dhaenens:

Ik kom niet uit een stedelijke context. Maar ook niet uit een boerenfamilie, veel spoorwegarbeiders in mijn familie. Ik bedoel meer het katholieke, het schuldgevoel, dat je moet werken, dat dat belangrijk is, hoe je met je kinderen omgaat. Angstig ook, ik kom een uit een redelijk angstige omgeving en ik vind dat veel Vlamingen misschien ook dat angstige hebben. Eerder klagen over iets dan het te lijf te gaan en daardoor iets te riskeren. Ja, onder de knoet gehouden worden, schrik hebben voor autoriteit. Ik kom toch een beetje uit zo'n context, niet echt een stoere van familie van 'we zullen het hier wel eens regelen'. Mensen die gebukt gaan onder een bepaald gewicht.

Dat is ook wat ik vandaag nog... Ik voel dat dat in mijn genen precies een beetje is meegegeven. Als ik conflict moet aangaan, moet ik echt... een stok... Ik heb daar iets voor nodig. Dat is een beweging die ik niet graag maak. Ik herken dat zeker bij mijn grootouders... Om een stom voorbeeld te geven, als mij als manneke op school (op internaat) onrecht werd aangedaan, als de directeur iets verkeerd had begrepen, dan trokken ze toch partij voor de directeur, hoewel ze wisten dat ik gelijk had. Dat zegt iets over... Gewoon het feit dat dat de directeur was en dat je die nu eenmaal niet tegenspreekt, ook niet als hij in zijn ongelijk

is... Dat is teleurstellend als kind, dat uw grootouders partij trekken voor de autoriteit, hoewel ze weten dat er u onrecht is aangedaan. Zo van die kleine dingen....

Ook de taal waarin ze spreken. Ik ben Oost-Vlaams, vader van de kanten van Oudenaarde, mijn moeder van de buurt van Gent. We hebben in Ertvelde gewoond, letterlijk naast een boer die nog alles met paard en kar deed. Als kind kwam ik daar vaak om een limonade te drinken. Die wereld is nu natuurlijk weg. Ik heb hem nog net kunnen zien. Ik vind het zo jammer dat mijn kinderen geen idee meer zullen hebben. Ik denk niet dat zij nog voeling zullen hebben met Het Gezin Van Paemel, ik denk dat zij zullen denken 'waar gaat dit over, waarom doen die allemaal zo moeilijk?'. Dat is ook goed he, die ontvoogding. Als je het Gezin Van Paemel nog eens leest, dat is één klaagzang, he. Er zit bijna geen ander kleur in, alles gaat naar beneden....

Björn Rzoska:

Ja, hoewel op sommige momenten – de hoop die uit Amerika straalt... Waar je ook hard moet werken, maar je wordt betaald, gerespecteerd, je kan er zelfs rijk worden. Er gloort wel enige hoop. Wat mij dan ontgoochelt op het einde was dat ik dacht 'Komaan Van Paemel, pak die boot en neem uw vrouw mee naar Amerika en ga daar genieten van uw oude dag!' En hij doet het niet.

Valentijn Dhaenens:

Nee, terwijl die moeder, die heel slecht te been is – en eigenlijk “maar een halve panne meer is”, zegt vader Van Paemel – zij zou wel nog gaan, als 'den ouwen' nog zou willen.

Ja, als je de belangrijke thema's eruit haalt, die zijn wel nog heel relevant. Migratie, het verlangen naar een beter leven zit er enorm in. Bijna al die kinderen vertrekken naar Amerika! Wat voor een onderneming moet dat toen geweest zijn. Je was drie maand onderweg, er gingen mensen dood op zo'n schip met al die ziektes die er nog veel meer waren. En hoe onbekend, je ging echt naar het onbekende! Veel meer nog dan nu denk ik. Mensen die ook de oversteek wagen, die ook hun leven riskeren, hebben misschien toch al een beeld van wat ze hier.... Hebben hier misschien toch ook al contacten. Enfin, toen, zo'n brief is maanden onderweg als nonkel Justien hen schrijft dat het daar goed is.... Maar ja, Van Paemel is er niet toe in staat om die stap te zetten.

Björn Rzoska:

Het thema wat ik ook heel sterk vind spelen – wat je net beschreef – het verraad door autoriteiten. Op de duur word je boos op de pastoor die langskomt.

Valentijn Dhaenens:

Dat stoot enorm tegen de borst. De pastoor heeft een soort tussenfunctie tussen de adel en de boerenmensen hier, en hij misbruikt die enorm. Want ook hij kijkt op naar de autoriteit van de adel, of is daar afhankelijk van. Dat is enorm teleurstellend, want je voelt dat hij hier wel het vertrouwen heeft van vader Van Paemel, die niemand vertrouwt. 'dan moe 'k mij af en toe ne kier luchten, menier de paster, of 'k zoe d'r zot van wordenog', zegt hij. Hij ziet er een vertrouwenspersoon in. Hij praat meer dan anders, als de pastoor op bezoek is. En dat is natuurlijk zo faliekant... Je ziet hoe die pastoor die rol speelt om die mensen klein te houden. Om hen geen hoop te geven, behalve een hemel achteraf... 'Gods wegen zijn ondeurdringbaar', als iets onrechtvaardig is. Daar zijn we nu vanaf.

Björn Rzoska:

Ik denk wel dat we daar vanaf zijn, ja. Je ziet er af en toe nog een spoor van, maar in dit stuk zit het er nog hard ingebakken. Op de duur heb je nog sympathie voor Van Paemel... Die er keihard voor gewerkt heeft, zich dubbel geplooid heeft, dan komt die baron nog zijn huur omhoogduwen, al weet ik dat je het niet kan betalen, maar je zal het toch betalen. Hij is eigenlijk op het einde van zijn krachten, en wat schiet er over... Minder dan waarmee hij ooit begonnen is.

Valentijn Dhaenens:

En zijn kinderen gaan ook nog eens weg.

Björn Rzoska:

En bovendien – dat vind ik wel boeiend – die kinderen die niet meer meegaan in dat katholiek gezag. De socialistische partij wint kracht, de mensen leggen er zich niet meer bij neer.

... Rekent op de hemel nadien. Zegt dat jonge volk: ik wil het nu.

Valentijn Dhaenens:

Dat is ook dat generatieconflict dat natuurlijk enorm aanspreekt. De socialist Eduard moèt met zijn vader breken om daarvoor te kiezen. Dat gaat niet zonder slag of stoot, maar misschien dat de generaties voordien die kracht niet hadden om dat ook nog eens te doen. Enfin, het is 50/50 he, Célestine, de heel godvruchtige dochter gaat niet in tegen haar vader... Romanie heeft ook de kracht niet om te kiezen voor zichzelf....

Björn Rzoska:

En dan de manier waarop hij (vader Van Paemel) regelmatig die Désirée gebruikt als spiegel voor de ander. “Ze hebben zijn been kapotgeschoten, maar die blijft gaan, terwijl jullie leeggangers...”

Valentijn Dhaenens:

Die Désirée... Dat is echt Vlaanderen. Zelfs door de zoon van de baron verminkt zijn, maar toch *vuurtdoen* vòòr die baron.

Björn Rzoska:

En die Masco vind ik een fantastische belhamel.

Valentijn Dhaenens:

Het enige licht dat er in zit.

Björn Rzoska:

Hij zorgt ook voor wat humor.

(...)

Valentijn Dhaenens:

Denk jij dat dit stuk gaat overleven?

Björn Rzoska:

Een moeilijke vraag. Ik vind wel...

Ik ben op zoek gegaan naar het canon bij ons... In vergelijking met Molière, Shakespeare... Dat vind ik een boeiende oefening. Heel actueel ook, denk ik.

Ik vond het interessant dat je zei moeite te hebben om het 'Vlaamse' canon te noemen, dat je je altijd Europeaan hebt gevoeld.

Voor mij staan die twee nooit in contradictie. Ik weet dat ik daar een minoritaire positie inneem, maar voor mij is weten wie je bent en vanwaar je komt, geeft je veel meer instrumenten om de ander tegemoet te komen en empathisch mee te gaan in zijn verhaal.

Dus ja, canon en identiteit...

Ik denk wel dat Buysse daar bij zit, het is toch een iconisch stuk.

Ik weet niet wanneer het voor de laatste keer is opgevoerd?

Valentijn Dhaenens:

Het wordt regelmatig in amateurgezelschappen gespeeld.

Björn Rzoska:

Ik denk dat de laatste keer dat ik het heb gezien inderdaad in een amateurgezelschap was.

Valentijn Dhaenens:

Ik heb het van Dirk Tanghe gezien toen ik klein was. Dat is ook een reden om dit stuk te spelen. Ik was daarvan onder de indruk. Ik was elf, denk ik.

(...)

Ik weet er niet veel meer van, maar ik weet wel nog dat ik moest wenen voor die boer, dat hij op het einde geen uitzicht had. Dat gevoel is blijven hangen. En ze hadden zo'n enorm korenveld gemaakt in de Minnemeers, NTGent waren ze aan het verbouwen. En ik weet nog dat de facteur op een fiets reed en vanachter het korenveld te voorschijn kwam.

(...)

Ge wou die vent een stamp geven, ga toch mee naar Amerika!

Björn Rzoska:

Ja, ga toch! Wat bindt hem nog met waar hij is?

De plek waar hij is, heeft hem weinig gebracht. En toch, zegt hij "Ik ben hier geboren, ik heb hier gewerkt en hier wil ik sterven.

Valentijn Dhaenens:

Ja, omdat je al je energie in de plek hebt gestoken, en die heeft u niets teruggeven en toch is het enige wat je hebt zeker, ik weet het niet. Of de angst om ergens anders... Maar als je zo hard werkt op een werkt en letterlijk verbonden bent met die aarde, zal dat ook echt wel meer dan een symbool zijn, dat je in die grond ook wilt vergaan. Moeilijk om ons dat in te beelden.

Je zei daarnet dat je het belangrijk vindt dat we...

Ik reken jou ook even bij onze linkse groepjes... Daar is het niet zo *bon ton* om te zeggen 'nationalisme' of 'Vlaanderen', dat is allemaal een beetje... Dat jij net zegt dat het goed is om daarmee om te kunnen gaan, dat het je wereld verruimt naar anderen toe...

Bedoel je dan, omdat je dan kan vergelijken of herkennen of dat je weet waar je vandaan komt en dat je dat anders maakt dan een ander?

Björn Rzoska:

Nee, dat is voor mij niet onderscheidend,

Voor mij is dat erkennen wat er in het verleden heeft gespeeld. Het feit dat wij nu in het Nederlands met elkaar kunnen spreken, dat jij een stuk gaat opvoeren in het Nederlands, waarvan je zegt dat het in een canon zit. Dat komt ergens vandaan, de geschiedenis had ook anders kunnen draaien. Als er geen mensen op een gegeven moment waren rechtgestaan en om te zeggen: "Frans, boeiend qua bestuurstaal maar er is ook nog Nederlands als cultuurtaal." Zo is het ooit begonnen.

Ik ben links progressief, maar ik vind het te makkelijk om die erfenis van tafel te gooien. Ik weet hoe het komt dat die regelmatig van tafel wordt geveegd.

Heel wat mensen gebruiken de collaboratiejaren om het kind met het badwater weg te gooien. Terwijl het Vlaams Parlement is niet ontstaan vanuit die collaboratie, want die collaborators droomden van een wereld zonder parlement. Het zijn andere, democratische, Flamingantische, Christen-democratische, socialistische, liberale krachten die zich samen hebben gezet om naar een parlement te gaan.

(...)

Het is niet omdat ik wel ergens respect heb voor die beweging, mij ergens op cultureel vlak wel Vlaamsgezind voel, zonder mij daarin te willen opsluiten. Het is één van de lagen in mijn identiteit.

(...)

Maar je ziet vaak dat mensen zich daarin afsluiten, daarop terugplooiën. Dat kan voor mij nooit de bedoeling zijn.

Maar het boeiende is wel het canon.

Wie zou er voor jou in de canon moeten zitten? Cyriel Buysse, maar zijn er zo nog, voor jou?

Valentijn Dhaenens:

Dat Jef Geeraerts daar nu uit is gehaald, vind ik niet zo slim. Hoewel ik snap dat dat in de context van vandaag moeilijk is, die Black Venus.

Björn Rzoska:

Ik vind censuur over het algemeen niet zo slim.

Valentijn Dhaenens:

Wel ja, maar de eerste vraag is: is canon iets waar je trots op bent, of iets wat toont wat er allemaal is langgekomen en wat ons dus heeft gevormd of een bepaalde cultuur heeft gevormd...

Björn Rzoska:

Voor mij het tweede.

Valentijn Dhaenens:

Als je Geeraerts leest, ik merk toch ook op... Ik heb dat 5 jaar geleden voor het eerst gelezen, en toen dacht ik wel 'amai, passeert dat vandaag nog?' Maar ik dacht wel, dit is zeker de blik van hoe er lang is gekeken en een soort heldenstatus aan een soort figuren die vrij waren in Congo en daar op een andere manier leefden dan hier, vanuit een suprematie. Maar die ook een soort romantisch, avontuurlijk idee tentoon spreidden over de kolonisatie of het seksuele leven dat daar anders is dan hier, en dat dat moest kunnen want daar is alles anders dan hier... Dat is zeker een beeld dat ik niet zou kennen, had ik dat boek niet gelezen.

Björn Rzoska:

Ooit het museum in Tervuren bezocht?

(...)

Toen men zichzelf begon af te vragen of men dit nog kon laten zien, of men daar niet moest op ingrijpen, was er een deel specialisten die zei dat men een museum in het museum moest maken. Want dat museum toonde wel hoe er ooit gekeken werd naar die kolonie.

(...)

Maar goed, Tervuren heeft een andere weg gekozen, dachten dat het publiek daar niet in geïnteresseerd zou zijn, wilden een actueel museum over kolonialisme.

Valentijn Dhaenens:

Nu vind ik wel dat je zelf die beweging kan maken. Als je nu naar dat museum gaat. Ik ben geen tegenstander van hoe het nu is gemaakt, ik vond dat heel boeiend. Ik vind nu niet dat ze iets proberen te verdoezelen...

(...)

Om op je vraag terug te komen, 'Wie moet er nog in de canon'...

Mag bijvoorbeeld iemand als Maeterlinck erin, want die schreef in het Frans, maar het was wel een Vlaming. Mag die erin, of gaat het over de Vlaamse taal?

Björn Rzoska:

Ik vind van wel. Hij is onze enige nobelprijswinnaar

Valentijn Dhaenens:

Is een canon iets wat aangevuld wordt, of iets wat veranderd?

Björn Rzoska:

Dat moet dynamisch zijn, mag nooit vast staan.

Valentijn Dhaenens:

Ik zou dan denken: laat iedereen erin, die hebben ooit een reden gehad om erin te komen. Waarom moeten die er nu uit?

Björn Rzoska:

Een rare vergelijking misschien maar de Studio Brussel top 100 moet ook niet vaststaan toch?

Wie er voor mij ook zeker in moet, is Louis Paul Boon. Vind ik fantastisch. Walschap.

Valentijn Dhaenens:

Boon staat niet ter discussie, dat moet er in.

Björn Rzoska:

Ja, ik vind Geeraerts ergens ook hoor.

Valentijn Dhaenens:

Ja, maar nu dus niet meer.

Björn Rzoska:

Het boeiende aan de canon is, het is niet omdat je eruit valt, dat je niet meer gelezen wordt.

(...)

Terug naar Van Paemel. Er zitten grote verschillen in het verhaal van Van Paemel. Een kleine toplaag die veel heeft en dan een brede basis die moet krabben. Ik vind dat je dat daar ziet tussen stad en platteland. Regelmatig in dorpen geweest, waar ik me afvroeg waarvan die mensen leefden.

Valentijn Dhaenens:

Het ding is, als ik me nu zou voorstellen dat ik dit stuk zou touren in het buitenland... Dan weet ik niet goed, introduceer ik zo de plek waar ik vandaan kom? Als dit is waar ik vandaan kom, weet ik niet of ik er trots op ben. Omdat ik me ook erger en herkenning heb aan bepaalde mechanismen die ons zo klein houden of de angst die er vaak in zit, de angst voor autoriteit. Dat is nu niet echt...

'Als Belgen' zeg ik normaal, maar ik zal nu even zeggen 'als Vlaming'. Als we als Vlaming in het buitenland spelen, wordt er soms wat naar ons opgekeken omdat we durven, omdat we vernieuwend zijn en geen heilige huisjes hebben. Terwijl dit stuk nu eigenlijk alles doet om dat terug te installeren...

Ik stel me nu even voor dat ik dit in Dublin speel. De Ieren zullen zeker voeling hebben met die periode en een boer toen, het katholieke, zal misschien wel wat gelijkaardig gelopen zijn. Maar zou ik dan blij zijn om dat met hen te delen? Of heb ik dan toch een beetje schaamte over wat er hier geportretteerd wordt?

Ook omdat ik denk dat er nog altijd een stukje van doorleeft in wie we vandaag zijn.

Björn Rzoska:

Dat denk ik wel. Hoewel, het respect voor autoriteit is denk ik wel weg. Ik denk ook niet dat mensen als Van Paemel, tenzij ik me feestelijk vergis, heel hun leven gaan werken en dan op het einde met niets eindigen.

Misschien is dat een gevaarlijke uitspraak.

Valentijn Dhaenens:

Ik denk wel dat er mensen zijn vandaag

(...)

Die alleen maar werken – niet voor een hemel dan – maar zodat hun kinderen het beter zouden hebben. Zoals 'na den oorlog', vroeger. Niet zo in ons milieu, maar de mensen bestaan, die hier nog niet zo lang geleden zijn aangekomen, die eigenlijk hun eigen leven een beetje opofferen en vanaf de volgende generatie, die zullen hopelijk kunnen genieten...

Björn Rzoska:

Daar ben ik het wel mee eens.

Maar ik denk wel... De idee van 'onze kinderen moeten het beter hebben dan wij', ik denk dat dat het wat uit is.

Valentijn Dhaenens:

Dat is foutu he... Voor de eerste keer terug.

Björn Rzoska:

Wel ja, volgens mij hebben we een hele hoge graad van ontwikkeling op dit moment en van luxe... Dat idee is ook eindig in mijn ogen, je kan niet blijven... Dan zit ik wat meer op mijn ecologisch gedachtengoed, dan soupeer je op een gegeven moment alles op voor toekomstige generaties.

Valentijn Dhaenens:

Zeker, ecologisch. Je ziet het ook aan... Ik veronderstel dat je een huis hebt gekocht. De lening die je aangaat om dat huis af te betalen, komt overeen met het loon dat je verdient. En dat begint uit elkaar te lopen, merk ik om me heen. Mensen die nog een huis kunnen kopen, zijn diegene die van hun ouders toch dat extraatje krijgen. Want de huizen... Dat is een enorm verschil met 10 jaar geleden, toen ging dat nog net wel, denk ik. Nu begin je te voelen, onze kinderen zonder onze hulp nog een lening afbetalen voor een huis, dat gaat niet meer kunnen.

Björn Rzoska:

Ja, die bubbel is onhoudbaar, en toch blijft die doorwerken.

Valentijn Dhaenens:

In andere landen is het nog erger. In Nederland zijn de huisprijzen nog veel hoger...

Björn Rzoska:

Misschien zijn we te veel op bezit gefixeerd.

Valentijn Dhaenens:

Ja, maar dat is nu net iets waar ik als Vlaming trots op ben. Dat hier heel veel mensen niet heel veel huizen hebben, maar één huis voor hun eigen. En dat lost toch veel op, een beetje zekerheid. Je creëert een minder groot verschil tussen de armsten en de rijken, omdat die middenklasse veel groter is. Als je tegenslag hebt, is dat huis er nog, als er iets gebeurt buiten het sociaal netwerk dat ook al veel beter is dan in sommige andere landen. Daar ben ik voor.

'Bezit is niet belangrijk en kapitalistisch...' Het is toch een belangrijk ding waarvan ik vind dat het hier goed werkt.

Björn Rzoska:

Ja, je hebt het gevoel, ok, we zijn dat aan het afbetalen, dat is van ons. Dat is wel een rustpunt.

Valentijn Dhaenens:

Zeker. Maar dat gaat nu een beetje weg.

Björn Rzoska:

Noem jij dit een politiek stuk?

Valentijn Dhaenens:

Zeker.

Björn Rzoska:

Jij speelt geregeld politieke stukken. Jij speelt De Grote Mond ook, is dat iets wat u boeit?

Valentijn Dhaenens:

Mijn eerste drijfveer is nooit politiek. Ik ben gefascineerd door de politieke wereld, maar ik ben zelf niet iemand die... Ik zou mezelf nooit als politiek theatermaker beschouwen, terwijl veel mensen zeker...

In Amerika, als ik daar De Grote Mond ga spelen, ben ik een halve revolutionair.

Daar zit Osama Bin Laden ook in. De reacties die ik daarop krijg, dat ik hem een podium geef in de Verenigde Staten, daar gaan mensen bijna over ruziemaken, of dat kan of niet.

Maar mijn eerste intentie is niet politiek, maar dat sluimert er altijd in.

(...)

Uw leven bijvoorbeeld, vind ik fascinerend om naar te kijken, niet dat ik er deel van zou willen uitmaken.

Björn Rzoska:

Het is ook af en toe theater.

Valentijn Dhaenens:

En het is spannend.

(...)

Het is zinvol en het vaak ook niet zo zinvol...

Zeker een fascinerende wereld.

Het brengt bepaalde mensen bijeen die ik niet in een andere context bijeen zie. Dat is er ook boeiend aan.

Wat er politiek aan is... Ook een reden waarom we het wilden doen met SkaGen, was om de boerenfamilie een migratiefamilie te maken, met acteurs met een migratieachtergrond, dat was onze eerste insteek. Dan wringt het ook soms hoor, we zouden zeker nog oplossingen moeten gevonden hebben. Maar los van migratieachtergrond moet ik vaak denken dat de rijkere die de armere uitbuiten, dat dat weer meer die richting opgaat. De verschillen worden groter, al is het iemand die voor Deliveroo... Ik vind dat niet moeilijk als ik een student met die rugzak zie fietsen. Maar als ik zo'n man van 50 op zo'n fiets zie, dan denk ik, jongens we zijn weer aan het afdrijven naar... Al dat geld van die Deliveroo gaat naar die aandeelhouders natuurlijk. En die man van 50 die waarschijnlijk om zijn gezin te onderhouden, dat op zijn 50 moet doen, door weer en wind een pizza gaan brengen... 20 jaar geleden was dit niet het geval, we zijn aan het achteruitgaan.

Björn Rzoska:

Daar ben ik het mee eens. Ik denk dat daar een grote groep mensen is die dat vaak zelfs doen als tweede job. We krijgen meer en meer terug het fenomeen van mensen die twee jobs moeten doen om het einde van de maand te halen. En dat is iets wat mij, als het dan toch politiek erbij nemen, wat mij politiek ook wel een stuk opjaagt. Waar ik nerveus van word, dat dit kan na de sociale strijd die gevoerd is. Wat die

mensen doen op dit moment staat haaks op sociale bescherming van werknemers. Je geraakt aan die grote spelers niet, die baronsfamilie, dat zijn nu net die aandeelhouders, bijvoorbeeld van de Deliveroo's, de Airbnb's, die in een soort van disruptief systeem zitten, maar wel in dat soort systeem werknemers bijna als wegwerkproducten gebruiken.

Valentijn Dhaenens:

En dat het hier in ons Vlaanderen dus kan, want die bouwen geen pensioen op, zijn nauwelijks verzekerd, geen vakantiegeld,... En zo snel, tien jaar geleden was dat er nog niet toch, die schijnzelfstandigen... En dat dat makkelijk passeert.

Björn Rzoska:

Niet zo makkelijk om daar aan te raken. We hebben de discussie gehad in het parlement met het nieuwe taxidecreet rond Uber...

(...)

Het is vanuit nationale wetgeving heel moeilijk om daaraan te raken, omdat die hoofdkantoren, de plaats van de hoofdzetel is vaak niet bij ons.

Valentijn Dhaenens:

Dat snap ik, maar ik snap niet goed, als je hier wil werken, moet je je aan de regels van dit land houden. Dus ik snap niet goed waarom dat kan, hier.

Björn Rzoska:

Men omzeilt langs alle kanten de regels.

Valentijn Dhaenens:

Maar het is zwartwerk toch, of hebben ze iets gevonden dat het officieel kan?

Björn Rzoska:

Uber wordt nu gedwongen, zagezegd, in dat systeem, maar ik moet eerlijk zeggen, veel zoden aan de dijk brengt het eigenlijk niet.

Valentijn Dhaenens:

Is er een personage waar je je het meeste mee associeert? Ik zal zeggen waarom, ik vind dit stuk moeilijker dan andere stukken. Natuurlijk word ik getrokken door vader Van Paemel. Maar als wie ik ben, zou ik me dichter bij één van die zonen moeten voelen. Ik vind het een moeilijke oefening, misschien omdat ik ze allemaal speel, wat ook een privilege is, om alle personages te spelen. Normaal kruip je in de psychologie van één personage, en kijk je door die bril naar iedereen. Nu moet ik die bril de hele tijd verwisselen, wat boeiend is, maar ook een beetje... Ik heb geen persoonlijkheid meer, lijkt het wel. De ene dag verdedig ik die, de andere dag... Je verdedigt een personage, als je die speelt, wie het ook is, probeer je redenen te zoeken waarom hij gelijk heeft, al is het van de pot gerukt. Je zoekt iets. En ik zie niet meer fris in dit stuk bij wie ik me het meest bij de hand genomen zou voelen, voor wie ik het meeste sympathie heb.

Björn Rzoska:

Geen gemakkelijke vraag. Voor acteurs is dat toch... Je moet wel wat empathie hebben. Ik snap dat je zegt dat het voor jou de vader is, de boer, voor mij zou het meest clichématige zijn dat ik zeg Edouard... Want hij is diegene die zegt.. Maar ik voel toch ook wel wat voor die Masco, een fantastische figuur. Niet alleen omdat hij belhamel is, maar hij probeert ook wat krom is terug recht te trekken. Maar hij neemt daarvoor wel het recht in eigen hand.

Het belhamel-deel zit in 'die baron kan mij gestolen worden, als ik daar een beest zie lopen en ik heb honger, ik schiet. Dat hij maar eens bewijst dat dat beest van hem was.' Maar wat hem ook mooi maakt is dat hij op het einde, voor hij vertrekt, gaat hij toch nog even een rekening vereffenen.

Valentijn Dhaenens:

Da's een moorddaanslag, he. Dat je dat zou verdedigen?

Björn Rzoska:

Ik weet het...

Het is iemand die, dat heb ik ook wel wat in mijn politiek bestaan, die getriggerd wordt door onrechtvaardigheid. En die misschien anders dan de meeste figuren – moeder, vader die zich daarbij neerlegt want 'dat is nu eenmaal zo'.

Valentijn Dhaenens:

Hij lijkt eigenlijk het enige personage dat vrij is. Maar dat zegt ook iets... Hij is minder politiek geëngageerd dan Edouard, die op de barricades gaat staan en misschien wel mee heeft gevochten voor waar we vandaag toch van kunnen genieten. Maar eigenlijk is Masco diegene die het gelukkigst in het leven staat. Hij gaat niet via de wet, hij gaat via wat hij aanvoelt dat juist is.

Björn Rzoska:

Maar hij neemt het niet licht op, vind ik. Want hij is wel diegene die op het einde zegt 'weet je wat, dan doe ik het wel.' Als de pastoor het toch niet doet, want die schippert en zal altijd kiezen voor de macht. Boer Van Paemel en zijn vrouw gaan het ook niet doen, want die zitten helemaal in de autoriteit. 'Dan zal ik het doen, voor ik vertrek, en dan ben ik weg.'

Valentijn Dhaenens:

Ja, goed dat je mij daar nog eens aan herinnert. Ik zie hem te veel als de belhamel, ik ben een beetje vergeten wat hij eigenlijk doet. Ik zie hem alleen maar als die voor het stuk erin is gezit om wat lichtheid aan de conversatie te geven.

Björn Rzoska:

Hij trouwt, pakt zijn vrouw mee naar een wereld waarvan hij zegt 'daar gaat het lukken.' Dus...

Valentijn Dhaenens:

Ja, maar voor hem, hij was misschien de enige die hier al redelijk gelukkig was. Het lijkt alsof hij veel minder last heeft dan de andere personages van de context. We krijgen ook niet te weten wie zijn familie is, of wat zijn verplichtingen, verantwoordelijkheden lijkt hij niet te hebben...

Björn Rzoska:

Maar hij pakt op het einde toch zijn verantwoordelijkheid door te zeggen 'ik blijf niet in deze shit zitten'... (...)

Hij moèt die rekening niet vereffenen he, want het raakt hem eigenlijk persoonlijk niet echt. Maar je voelt de onrechtvaardigheid zit hem te diep, dus hij gaat toch vereffenen vlak voor hij vertrekt. Daar had ik een sympathie voor.

Valentijn Dhaenens:

Dat is een goeie om mee te eindigen, Masco Rzoska...

Björn Rzoska:

Dank je, Valentijn Van Paemel.

6 PERSFOTO'S

Deze fotoreeks is vrij te gebruiken. Gelieve steeds de © WENDY MARIJNISSEN te gebruiken.

De hoge resolutie versie is te downloaden via:

<https://skagen.be/nl/voorstellingen/het-gezin-van-paemel#archive>

VALENTIJN DHAENENS (Gent, 1976) is theater- en filmacteur. Hij studeerde in 2000 af als meester in de Dramatische Kunst aan het Conservatorium van Antwerpen. Hij is medeoprichter van het theatergezelschap SKaGeN.

Hij was ook te zien in voorstellingen van diverse andere grote en kleine theaterhuizen, op televisie en in films, onder andere in **Meisje** (Dorothee Van Den Berghe), **Koning van de wereld en S.** (Guido Henderickx), **Mr. Nobody** (Jaco Van Dormael), **Copacabana** (Marc Fitoussi), **After Day** (Nico Leunen) en **De onbaatzuchtigen** (Koen Dejaegher). In **De helaasheid der dingen** (Felix Van Groeningen) speelde hij de rol van Gunther, meer recent in **Girl** (Lukas Dhont) vertolkte hij de rol van psychiater.

Zijn doorbraak op de planken kwam er met **Degrotemond**: een ode aan de redevoering. Daarna volgde de succesvolle monoloog **DeKleineOorlog**. Beide producties tourden wereldwijd.

Zijn monoloog **Onbezongen** (SKaGeN/KVS) is nog steeds een internationaal succes. In 2018 won hij met de Engelse versie, *Unsung*, een Fringe First, een van de belangrijkste awards op het Edinburgh Fringe Festival.

SARA SALVÉRIUS (Gent, 1985) studeerde accordeon bij Philippe Thuriot aan het conservatorium van Gent. Ze werkte mee aan verschillende folk- en wereldmuziekprojecten (Olla Vogala, Aranis, Griff,..) en trad o.a. op in Canada, Zuid-Afrika, China, Italië en Griekenland.

Samen met cellist Lode Vercampt en violist Wouter Vandenabeele vormt ze het trio Chansons Tryptique. Ze deelde het podium oa met Gwen Cresens, Tuur Florizoone, Rony Verbiest, Antje De Boeck, Osama Abdulrasol, Vera Coomans en vele anderen.

Sinds 2017 besteedt ze een groot deel van haar tijd aan eigen composities.

In 2018 debuteerde Sara Salvérius met **Trapped in Sight**. Een emotionele soloplaat met muziek voor accordeon die ze maakte na de zelfmoord van haar zus in 2017. De cd werd warm onthaald en Klara vermeldde hem zelfs als een van de opvallendste van 2018.

TINEKE DE MEYER (1988) studeerde literatuur en werkt in het theater als freelance assistente regie en dramaturgie, voor ondermeer SKaGeN, NTGent, KVS, STAN & Théâtre National.

Daarnaast schrijft ze en maakt ze performatieve audio, waaronder Albums met gesproken woord, geluid en muziek, voor theaters en festivals, in binnen- en buitenland.

Tot haar recente werk behoort **Het Is Echt Nooit Goed**, een Audiogedicht en installatie i.o.v. Zuidpool Theater / Recup Festival ; het Radiostuk **Say When** met Duncan Speakman voor BBC Radio 3 en de geluidsinstallatie **Gewoonlijk Wachten We**, een soundtrack voor wachtrijen voor Krook Gent. Ze resideerde met **It Must Have Been Dark by Then** op de Columbia University nav het True False Festival in Columbia.

JEROEN WUYTS (1971) is tourtechnicus, licht-en geluidsontwerper en werkte eerder met Dhaenens aan de monologen **De Grote Mond**, **De Kleine Oorlog** en **Onbezongen**. Hij startte zijn carrière in 1995 in De Vooruit Gent, werkte als freelancer bij oa Les Ballets C. de la B., Rosas, Needcompany, De Onderneming, De Tijd.

Sinds 2000 concentreerde hij zich vooral op technische ontwerpen en uitvoering bij SKaGeN, Needcompany, en Ontroerend Goed.

8 INFO & CONTACT

- ⌚ De voorstelling HET GEZIN VAN PAEMEL duurt 88 minuten zonder pauze.

- ⌚ Voor alle vragen omtrent de productie HET GEZIN VAN PAEMEL kunt u mailen naar korneel@skagen.be of bellen naar het nummer +32 485 63 08 74 (zakelijke leiding & coördinatie).

- ⌚ Vrijkaarten voor leden van de pers of programmatoren zijn te verkrijgen door op voorhand te reserveren op het bovenstaande mailadres.

- ⌚ SKaGeN is te volgen via haar website skagen.be of via [facebook.com/SkaGeNtheatre](https://www.facebook.com/SkaGeNtheatre).

- ⌚ Voor meer informatie over de voorstellingen technische fiches, recensies of persteksten of voor een duik in het verleden, kunt u steeds terecht op het online SkaGeN-archief via de site.